

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄՐԾԱՇԱՐ

ԿԱՐԳ

Բնագիտության ուսանողական մրցաշարը «Այբ» կրթական հիմնադրամի (այսուհետ՝ Կազմակերպիչ) ծրագրերից է, որն ուղղված է բարձրագույն կրթության ոլորտում տաղանդավոր երիտասարդների բացահայտմանը:

Բնագիտության ուսանողական մրցաշարը (այսուհետ՝ Մրցաշար) թիմային մրցույթ է, որում բակալավրիատի և մագիստրատուրայի ուսանողները դրսևորում են բնագիտական ուղղվածության բարդ խնդիրներ լուծելու, լուծումները համոզիչ ձևով ներկայացնելու, գիտական քննարկումներ վարելու իրենց ունակություններն ու հմտությունները:

ՄՐԾԱՇԱՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՓՈՒԼԵՐԸ

Մրցաշարի նպատակներն են՝

- ընդլայնել ուսանողների ներգրավումը գիտարտադրական գործունեության մեջ,
- ձևավորել ուսանողական թիմեր՝ արդի գիտական և տեխնոլոգիական խնդիրներ լուծելու համար,
- նպաստել ուսանողներին ընկերություններում և հետազոտական ինստիտուտներում աշխատանքի տեղավորելուն,
- խթանել ուսանողների ստեղծագործական կարողությունների զարգացումը,
- նպաստել ուսանողների գիտական շարժունությանը:

ՄՐԾԱՇԱՐԻ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ

Մրցաշարի ընթացքում քննարկվում են նախօրոք հրապարակված առաջադրանքներ: Դրանք բաց տեսակի առաջադրանքներ են, այսինքն՝ չունեն միանշանակ և վերջնական լուծում, ինչը հնարավորություն է տալիս կիրառելու նույն հարցի լուծման բազմատեսակ մոտեցումներ: Առաջադրանքների պայմանները

ձևակերպվում են հակիրճ ու հստակ և չեն պարունակում լուծման համար անհրաժեշտ բոլոր տվյալները, ինչն իր հերթին թույլ է տալիս ինքնուրույն կատարել որոշ ենթադրություններ և ընտրել պատասխանի հնարավոր իրատեսական տարբերակ(ներ)ը: Առաջադրանքները կատարվում են խմբով: Դրանց լուծման համար անհրաժեշտ է իրականացնել տեսական և փորձնական հետազոտություններ: Թույլատրվում է Մրցաշարին նախապատրաստվելիս օգտագործել ցանկացած հեղինակավոր գրական սկզբնաղբյուր, ինչպես նաև խորհրդակցել մասնագետների հետ:

Ժյուրիի նախագահի գլխավորությամբ գործող գիտամեթոդական հանձնախումբը հրապարակում է առաջադրանքների ցանկը:

Բացի բուն առաջադրանքներից՝ մրցաշարը ներառում է նաև ներքորբերյալը:

- Թիմերը ներկայացնում են իրենց ընտրությամբ նախապես պատրաստված դիտարժան փորձի տեսագրությունը որպես գործնական աշխատանք: Մրցույթի օրը այն կարելի է ներկայացնել նաև առկա եղանակով՝ նախապես համաձայնեցնելով կազմակերպիչների հետ: Տեսագրությունը գնահատվում է: Նրա տևողությունը պիտի լինի 10 րոպեից ոչ ավելի:
- Մրցաշարի ընթացքում տրվում են նաև լրացուցիչ անակնկալ առաջադրանքներ, որոնց տեսակը և գնահատման ձևաչափը որոշում է Ժյուրին: Անակնկալ առաջադրանքը կատարելու դեպքում թիմը վաստակում է լրացուցիչ միավորներ, իսկ չկատարելու դեպքում միավորներ չի կորցնում:
- Եզրափակիչում խաղարկվելու է կազմակերպիչների կողմից նախապես ներկայացված ոլորտին վերաբերող նախագծային աշխատանք: Մասնակից թիմերն ազատ են որոշելու իրենց հետազոտության ծավալը և բնույթը (տեսական, գործնական)՝ առաջարկված ոլորտի սահմաններում:

Ներկայացվող նախագծային աշխատանքն ամբողջությամբ (սահիկաշարի և տեքստային նկարագրի ձևով) տրամադրվում է կազմակերպիչներին կիսատեղափակիչից առաջ՝ Ժյուրիի և փորձագետ-խորհրդատուի նախնական քննարկման համար:

ՄՐԾԱՇԱՐԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԸ

Թիմերի կազմ

Մրցաշարին մասնակցող թիմերից յուրաքանչյուրի կազմում ընդգրկվում է բակալավրիատի և մագիստրատուրայի **4-5 ուսանող**: Թիմի **ավագը** գլխավորում է թիմը, որի պաշտոնական ներկայացուցիչն է Մրցաշարի ընթացքում և իրավունք ունի ծանոթանալու ժյուրիի ու հաշվիչ հանձնաժողովի արձանագրություններին, մասնակցելու Մրցաշարի արդյունքների կամ բողոքարկման քննարկումներին: Թիմը կարող է ունենալ նաև խորհրդատու(ներ):

Մրցաշարին մասնակցելու համար թիմը ներկայացնում է հայտ, որը տեղադրված է <https://contests.am/> կայքում:

Ժյուրիի կազմ

Ժյուրիի կազմը հաստատում է «Այբ» կրթական հիմնադրամի տնօրենը: Ժյուրիի կազմում ընդգրկվում են՝

- գիտական աստիճան և կոչում ունեցող մասնագետներ,
- առնվազն 5 տարվա փորձ ունեցող գիտական, տեխնոլոգիական և հետազոտական ընկերությունների ներկայացուցիչներ,
- ոլորտի պատասխանատու աշխատողներ:

Թիմերի խորհրդատուները չեն կարող ընդգրկվել ժյուրիի կազմում:

Ժյուրիի աշխատանքները ղեկավարում է նախագահը, որը բաշխում է պարտականությունները ժյուրիի անդամների միջև: Յուրաքանչյուր մարտից առաջ ժյուրիի նախագահը կամ նրա տեղակալը ժյուրիի անդամներին բաժանում է խմբերի: Չի թույլատրվում փոփոխել ժյուրիի անդամների կազմը մարտերի ընթացքում: Եթե ժյուրիի որևէ անդամ որևէ պատճառով չի կարողանում շարունակել աշխատանքը, նրա արձանագրությունը համարվում է անվավեր:

Մրցաշարի փորձագետ-խորհրդատու

Մրցաշարի փորձագետ-խորհրդատուն (կամ խորհրդատուները) նշանակվում է «Այբ» կրթական հիմնադրամի տնօրենի հրամանով: Մրցաշարի փորձագետ-խորհրդատուն՝

- մասնակցում է եզրափակիչում ներկայացված նախագծային աշխատանքների գնահատմանը որպես խորհրդատու,
- Ժյուրիի և կազմկոմիտեի համատեղ նիստում մասնակցում է բողոքարկման քննարկմանը:

Մրցաշարի հաշվիչ հանձնաժողով

Հաշվիչ հանձնաժողովը կազմավորվում է կամավորներից կամ Մրցաշարի կազմակերպիչներից:

Մրցաշարի յուրաքանչյուր փուլի հաշվիչ հանձնաժողով բաղկացած է երկու անդամից: Հաշվիչ հանձնաժողովը, ինչպես և տվյալ մարտը վարողը, պատասխանատու է միավորները ճիշտ հաշվելու համար: Յուրաքանչյուր գործողության ավարտից հետո հաշվիչ հանձնաժողովը Ժյուրիի անդամների գնահատականներն անցկացնում է արձանագրության մեջ: Արդյունքները տրամադրվում են մարտը վարողին՝ դրանք հրապարակելու նպատակով, զուգահեռաբար դրանք ցուցադրվում են նաև Էկրանին: Միավորների հաշվարկը կատարվում է հատուկ մշակված համակարգչային ծրագրով:

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎՃԱՐ

- Յուրաքանչյուր թիմի համար վճարը կազմում է 10 000 (տասը հազար) ՀՀ դրամ:
- Վճարման ժամկետները և կարգը նշված են գրանցման հայտում:
- Մասնակցության վճարը կատարելով՝ թիմը հաստատում է իր մասնակցությունը Մրցաշարին և հետագայում **հրաժարվելու դեպքում վճարի գումարը հետ չի ստանում:**

ՄՐՑԱՇԱՐԻ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Մրցաշարին մասնակցում են նախապես հայտագրված թիմերը:

ԿԻՍԱԵԶՐԱՓԱԿԻՉԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՓՈՒԼ

Թիմերը ներկայացնում են առաջարկվախ թեմայով նախապես պատրաստված դիտարժան փորձի տեսագրությունը որպես գործնական աշխատանք: Մրցույթի օրը այն կարելի է ներկայացնել նաև առկա եղանակով՝ նախապես համաձայնեցնելով

կազմակերպիչների հետ: Տեսագրությունը գնահատվում է: Նրա տևողությունը պիտի լինի 10 րոպեից ոչ ավելի:

Գործնական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները

N	Չափանիշ, սկզբունք	Պահանջ	Առավ. միավոր	Տրված միավոր
1	Դիտարժանություն	Ազդանյութերը պետք է օգտագործվեն այնպիսի քանակներով և այնպիսի չափի անոթներում, որ բոլոր մանրամասները լավ տեսանելի լինեն բոլորին:	2	
2	Պարզություն	Սարքավորումները ծանրաբեռնված չեն (պարզ են, բայց ոչ՝ պարզունակ): Փորձերի ժամանակ չի օգտագործվել կենցաղային ամանեղեն: Օգտագործված նյութերն ու սարքավորումները մատչելի և հասանելի են:	1	
3	Փորձի անվտանգություն	<ul style="list-style-type: none"> • Պահպանված են քիմիայի լաբորատորիայում աշխատելու անվտանգության կանոնները, կիրառված են անհատական պաշտպանության միջոցներ: • Օգտագործված նյութերը թունավոր չեն: 	2	
4	Հուսալիություն	Փորձի կատարման տեխնիկան մշակված է և սահուն, փորձը տեղավորվում է հայտարարված ժամանակի մեջ (մինչև 10 րոպե):	2	
5	Փորձերը պարզաբանելու անհրաժեշտություն	Տեսագրության մեջ ցանկացած կատարված քայլ պարզաբանված է (ձայնային, բանաձևային, սխեմատիկ և այլ հավելումներով):	2	

6	Հեղինակային մոտեցում	Համացանցում չկան ներկայացված փորձի տեսագրություններ, փորձն ունի հեղինակային մոտեցում:	6	
---	----------------------	---	---	--

ԿԻՍԱԵԶՐԱՓԱԿԻՉԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՓՈՒԼ

Մրցաչարի ընթացքում տրվում են նաև լրացուցիչ անակնկալ առաջադրանքներ, որոնց տեսակը և գնահատման ձևաչափը որոշում է ժյուրին: Անակնկալ առաջադրանքը կատարելու դեպքում թիմը վաստակում է լրացուցիչ միավորներ, իսկ չկատարելու դեպքում միավորներ չի կորցնում: Առաջադրանքը կատարելու համար թիմերն իրավունք ունեն 30 րոպեի ընթացքում օգտագործել ցանկացած աղբյուր (օգտվել համացանցից): Թիմային քննարկման արդյունքում անհրաժեշտ է ներկայացնել գրավոր ձևակերպված ընթեռնելի պատասխան՝ ժյուրիի դիտարկման և գնահատման համար:

ԿԻՍԱԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՐՏԵՐ

Կիսաեզրափակիչ յուրաքանչյուր մարտի մասնակցում է 3, 2 կամ 4 թիմ՝ կախված թիմերի ընդհանուր թվից:

Մարտն ընթանում է 3, 2 կամ 4 գործողությամբ՝ նախապես հայտարարված հարցերի շուրջ: Յուրաքանչյուր գործողության ընթացքում յուրաքանչյուր թիմ հանդես է գալիս 3, 2 կամ 4 դերով՝ **գեկուցող** (Զ), **ընդդիմախոս** (Ը), **գրախոս** (Գ), և եթե մարտին մասնակցում է չորս թիմ, ապա նրանցից յուրաքանչյուրը հերթով հանդես է գալիս նաև **դիտորդի** (Դ) դերում:

Յուրաքանչյուր մարտում թիմերը փոխվում են դերերով՝ ըստ աղյուսակ 1-ում բերված սխեմայի:

Աղյուսակ 1.

մարտ 3 թիմով				մարտ 2 թիմով			մարտ 4 թիմով				
թիմ	գործողություն			թիմ	գործողություն		թիմ	գործողություն			
	1	2	3		1	2		1	2	3	4
1	Զ	Գ	Ը	1	Զ	Ը	1	Զ	Դ	Գ	Ը
2	Ը	Զ	Գ	2	Ը	Զ	2	Ը	Զ	Դ	Գ
3	Գ	Ը	Զ				3	Գ	Ը	Զ	Դ
							4	Դ	Գ	Ը	Զ

Կիսատեգրափակիչ մարտի ընթացքում թիմերը չեն կարող խորհրդակցել թիմի անդամ չհանդիսացող որևէ մեկի հետ: Բոլոր վիճելի հարցերը լուծում է վարողը՝ ժյուրիի և թիմերի ավագների հետ միասին:

Կիսատեգրափակիչ մարտից առաջ ժյուրիի անդամները ծանոթանում են մարտի մասնակից թիմերին: Դերերն առաջին մարտում բաշխվում են ըստ ավագների մրցույթի արդյունքների: Առաջադրանքները հրապարակվում են վարողների կողմից յուրաքանչյուր մարտի մեկնարկից առաջ: Մրցույթի պատշաճությունը և ավագների հարցերի պատասխանների ճշտությունը գնահատում է ժյուրին: Առաջին գործողության ժամանակ թիմերին տրվում է դերերի ընտրության առաջնահերթություն ըստ ավագների զբաղեցրած տեղերի: Բոլոր մարտերում ավագների մրցույթի առաջադրանքները նույնն են:

Ավագների մրցույթի անցկացման ժամանակ պատասխանների հերթականությունը որոշում է տվյալ մարտը վարողը: Ճիշտ պատասխան տված ավագը զբաղեցնում է առաջին տեղը: Եթե մեկից ավելի ավագներ տալիս են ճիշտ պատասխան, խաղարկվում է երկրորդ հարցը: Առաջին տեղը զբաղեցրած ավագն ինքն է որոշում իր թիմի դերը մարտի առաջին գործողության ժամանակ:

Կիսատեգրափակիչ մարտի օրակարգ

1.	Ընդդիմախոսն առաջարկում է գեկուցողին գեկույցի թեման	1 րոպե
2.	Չեկուցողն ընդունում կամ մերժում է առաջադրանքը	1 րոպե
3.	Չեկուցողը պատրաստվում է ելույթի	1 րոպե
4.	Չեկույց	7 րոպե
5.	Ընդդիմախոսը ճշգրտող հարցեր է տալիս գեկուցողին, և վերջինս պատասխանում է	2 րոպե
6.	Ընդդիմախոսը պատրաստվում է ելույթի	2 րոպե
7.	Ընդդիմախոսություն	5 րոպե
8.	Չեկուցողն ու ընդդիմախոսը բանավիճում են	3 րոպե
9.	Գրախոսը ճշգրտող հարցեր է տալիս գեկուցողին և ընդդիմախոսին, և վերջիններս պատասխանում են	2 րոպե
10.	Գրախոսը պատրաստվում է ելույթի	2 րոպե
11.	Գրախոսություն	3 րոպե
12.	Չեկուցողը, ընդդիմախոսն ու գրախոսը բանավիճում են	5 րոպե
13.	Չեկուցողի, ընդդիմախոսի և գրախոսի թիմերը ելույթ են ունենում	1-ական րոպե
14.	Գրախոսը, ընդդիմախոսն ու գեկուցողը եզրափակիչ խոսք են ասում	30-ական վրկ
15.	Ժյուրին հարցեր է տալիս	5 րոպե

16.	Գնահատում	5 թույլ
17.	Ժյուրիի խոսք	մինչև 3 թույլ
18.	Լրացուցիչ ելույթ (անհրաժեշտության դեպքում)	1 թույլ
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		մոտ 1 ժամ

Երկթիմանոց մարտում վերոնշյալ 9-12-րդ կետերը բացակայում են: Չորս թիմով մարտում թիմերից մեկը հանդես է գալիս դիտորդի դերում և չի մասնակցում քննարկմանը: Վարողն իրավունք ունի ելույթների տևողությունն ավելացնելու ոչ ավելի, քան 2 թույլով:

- **Թիմերի ելույթները մարտի ժամանակ**

Չեկուցողը (կարող է հանդես գալ *համազեկուցողի* հետ, ինչի մասին հայտարարվում է ելույթի սկզբում) ներկայացնում է առաջարկված առաջադրանքի լուծման իր թիմի տարբերակը՝ հիմնական ուղադրությունը բնեռելով խնդրի գիտական կողմի լուսաբանման վրա: Ցանկալի է օգտագործել նախապես պատրաստված նկարներ, սխեմաներ, պաստառներ, լուսանկարներ, ինչպես նաև Մրցաշարի կազմակերպիչների մշակած չափանիշներով ստեղծված սահիկաշարեր և ցույց տալ փորձեր, եթե առաջադրանքը փորձնական բնույթ ունի: Չեկուցողին չի թույլատրվում իր ելույթի ընթացքում օգտվել թղթի վրա կամ որևէ սարքում արված նշումներից:

Ընդդիմախոսը (կարող է հանդես գալ *համընդդիմախոսի* հետ, ինչի մասին հայտարարվում է ելույթի սկզբում) արտահայտում է իր քննադատական կարծիքը զեկույցի վերաբերյալ, պարզում առաջադրանքի լուծման մեջ տեղ գտած անճշտություններն ու սխալները և հարցեր տալիս զեկուցողին: Ընդդիմախոսը պետք է նշի առաջադրանքի լուծման, ինչպես նաև զեկույցի դրական կողմերը և հիմնավորի սկզբունքային թերությունները:

Գրախոսը (ելույթ է ունենում մենակ) կարճ գնահատական է տալիս զեկուցողի և ընդդիմախոսի ելույթներին, վերլուծում, թե ինչպես են նրանք կարողացել կատարել իրենց պարտականությունները և ինչպես են ընկալում իրենց քննարկած խնդիրը: Գրախոսն իրավունք ունի հարցեր տալու և՛ զեկուցողին, և՛ ընդդիմախոսին: Եթե գրախոսը եզրակացնում է, որ ընդդիմախոսը չի կարողացել կատարել ստանձնած դերը, ապա համապատասխան հիմնավորումից հետո գրախոսն իր ելույթում կարող է ստանձնել ընդդիմախոսի դերը:

Դիտորդն իրավունք ունի ելույթ ունենալու միայն թիմերի ընդհանուր բանավեճի ժամանակ:

«Ճշգրտող հարցեր» փուլում ընդդիմախոսի և գրախոսի թիմերը կարող են ճշտել ներկայացված ելույթին վերաբերող մանրամասները, քննարկել զեկույցում կամ

ընդդիմախոսության մեջ ոչ բավարար լուսաբանված և վիճելի դրույթները: Ճշգրտող հարցեր կարող է տալ համապատասխան թիմի յուրաքանչյուր անդամ՝ ըստ ընտրված դերերի: Հարցերին պատասխանում է միայն մրցակից թիմի կազմում տվյալ դերում հանդես եկող մասնակիցը: Թիմի մյուս անդամները կարող են ելույթ ունենալ միայն վարողի թույլտվությամբ:

Ընդդիմախոսը և գրախոսը իրենց ելույթներով և հարցերով չպետք է առաջարկեն առաջադրանքի լուծման իրենց տարբերակը և ցուցադրեն սեփական փորձերը, ինչը կարգի խստագույն խախտում է: Բանավեճի ժամանակ քննարկվում է առաջադրանքի՝ միայն զեկուցողի առաջարկած լուծումը:

- ***Սահմանափակումներ համազեկուցողի և համընդդիմախոսի համար***

Թիմը կարող է առաջադրել զեկուցողի (ընդդիմախոսի) երկու թեկնածու: Այդ դեպքում նրանցից մեկն առաջադրվում է որպես հիմնական զեկուցող (ընդդիմախոս), իսկ երկրորդը՝ համազեկուցող (համընդդիմախոս): Հիմնական զեկուցողը (ընդդիմախոսը) սկսում է զեկույցը, այնուհետև խոսքը փոխանցում համազեկուցողին (համընդդիմախոսին): Համազեկուցողի (համընդդիմախոսի) ելույթը չի կարող լինել հիմնական զեկուցողի (ընդդիմախոսի) ելույթի ժամանակի կեսից ավելի երկար, ընդ որում այն պիտի լինի ոչ ավելի երկար, քան ընդհանուր զեկույցի ավարտին մնացած ժամանակը: Համազեկուցողի (համընդդիմախոսի) ելույթի ավարտից հետո հիմնական զեկուցողը (ընդդիմախոսը) այլևս չի կարող ելույթ ունենալ, եթե նույնիսկ ելույթին հատկացված ժամանակը դեռ չի ավարտվել: Եթե համազեկուցողը (համընդդիմախոսը) ելույթ չի ունեցել, նա իրավունք չունի պատասխանելու հարցերին և այդ փուլում դուրս է մնում հետագա անհատական պայքարից: Համազեկուցողի (համընդդիմախոսի) դուրս մնալը ստուգարքային միավորներ չի բերում նրան անհատական առաջնությունում:

- ***Ելույթների թվի սահմանափակումներ***

Թիմի յուրաքանչյուր անդամ մեկ մարտի (կիսաեզրափակիչ, եզրափակիչ) ընթացքում կարող է ելույթ ունենալ երկու անգամից ոչ ավելի: Ելույթ է համարվում զեկուցողի, համազեկուցողի, ընդդիմախոսի, համընդդիմախոսի և գրախոսի դերերում հանդես գալը: Ճշգրտող հարցերը և բանավեճին տեղից մասնակցելը ելույթ չեն համարվում:

- ***Թիմերի ելույթների գնահատում***

Յուրաքանչյուր գործողությունից հետո ժյուրին գնահատում է թիմերի ելույթները «3–»-ից (3-ից հանած) մինչև «5+» (5-ին գումարած) գնահատականներով՝ հաշվի առնելով թիմի անդամների բոլոր ելույթները, հարցերին նրանց տված

պատասխանները, մասնակցությունը բանավեճին: Ժյուրիի նշանակած գնահատականները հիմք են ծառայում հետագա անհատական և թիմային առաջնության արդյունքների ամփոփման համար: Ժյուրիի՝ սահմանային գնահատականներ («3-» և «5+») նշանակած անդամները պետք է հիմնավորեն իրենց այդ գնահատականները:

Մարտում թիմերի աշխատանքները գնահատելիս ժյուրին նշանակում է երեք առանձին գնահատական զեկուցողին ըստ երեք անվանակարգերի և երկուական առանձին գնահատական ընդդիմախոսին և գրախոսին՝ ըստ երկու անվանակարգերի:

- ***Չեկուցողի անվանակարգեր***

1. **Գիտականություն:** Գնահատվում են ինդրի լուծման ամբողջականությունը, գիտականությունը և յուրահատկությունը, լուծման ընտրված մոդելի համապատասխանությունը ինդրի պայմաններին, սահիկաշարի առկայությունն ու որակը, առաջադրանքի՝ դրանում ներկայացված լուծման ամբողջականության աստիճանը, ցուցադրական փորձի կատարման տեխնիկան և որակը:
2. **Բանավեճ/վերլուծություն:** Գնահատվում են բանավեճ վարելու, առաջադրված հարցերին լիարժեք, սպառիչ և համոզիչ պատասխանելու կարողությունները և թիմի մասնակցությունն ընդհանուր բանավեճին:
3. **Ելույթի ներկայացման կարողություն:** Գնահատվում են բանավոր խոսքը, առաջադրված ինդրի լուծման տարբերակը հստակ ներկայացնելը, հիմնական գաղափարներին ու եզրակացություններին ուշադրություն դարձնելու, ելույթ ունեցողին ուշադիր լսելու և հասկանալու ունակությունները:

- ***Ընդդիմախոսի անվանակարգեր***

1. **Բանավեճ/վերլուծություն:** Գնահատվում են վերլուծելու, առաջադրանքի լուծման մեջ կողմնորոշվելու, զեկուցողի առաջարկած լուծման դրական և բացասական կողմերը գնահատելու, բանավեճ վարելու ունակությունները և թիմի մասնակցությունն ընդհանուր բանավեճին:
2. **Ելույթի ներկայացման կարողություն:** Գնահատվում են բանավոր խոսքը և գրագետ հարցեր առաջարկելու, սեփական մտքերը համոզիչ մատուցելու, ելույթ ունեցողին ուշադիր լսելու և հասկանալու ունակությունները:

- ***Գրախոսի անվանակարգեր***

1. **Բանավեճ/վերլուծություն:** Գնահատվում են վերլուծելու, զեկուցողի և ընդդիմախոսի թիմերի կատարած աշխատանքի արդյունավետությունը

գնահատելու, առաջադրանքի առաջարկված լուծման դրական և բացասական կողմերը տեսնելու, բանավեճ վարելու կարողությունները և թիմի մասնակցությունն ընդհանուր բանավեճին:

2. **Ելույթի ներկայացման կարողություն:** Գնահատվում են բանավոր խոսքը և գրագետ հարցեր առաջարկելու, սեփական մտքերը համոզիչ մատուցելու, ելույթ ունեցողին ուշադիր լսելու և հասկանալու ունակությունները:

- **Ստուգաթղթային միավորներ և դրանց հաշվարկը**

Հաշվիչ հանձնաժողովը թիմերին նշանակված բոլոր գնահատականները վերածում է միավորների՝ ըստ հավանաբար ծրագրում բերված գործակիցների:

Աղյուսակ 2.

Անվանակարգ	Գործակից		
	Զեկուցող	Ընդդիմախոս	Գրախոս
1. Գիտականություն	1,5		
2. Բանավեճ/վերլուծություն	0,8	1,2	0,6
3. Ելույթի ներկայացման կարողություն	0,7	0,8	0,4

ՄԱՐՏ ՎԱՐՈՂԸ

Մարտ վարողը նշանակվում է Կազմակերպչի կողմից: Վարողի առաջադրանքը նպաստավոր պայմաններ ստեղծելն է մարտի պատշաճ անցկացման համար: Հաշվիչ հանձնաժողովի հետ միասին վարողը պատասխանատու է միավորների ճիշտ հաշվարկի և հաշվիչ հանձնաժողովի արձանագրությունը կազմելու համար:

- **Վարողի պարտականություններն են՝**

1. հետևել Մրցաշարի կարգին և չխախտել այն.
2. ներկայացնել թիմերը և ժյուրիին, ընթերցել առաջադրանքների պայմանները և ժյուրիի գնահատականները.
3. անցկացնել ավագների մրցույթը՝ տվյալ մարտում թիմերի դերերը բաշխելու համար.
4. եզրափակիչ մարտի ժամանակ հայտարարել այն առաջադրանքների համարները, որոնք ընդդիմախոսը չի կարող առաջարկել զեկուցողին.

5. հետևել, որ հարցերը լինեն ըստ էության և չկրկնվեն.
6. հետևել բանավեճի ընթացքին և դադարեցնել այն, եթե բանավեճը դառնա ոչ կառուցողական.
7. հետևել թիմերի վարքին և կասեցնել կողմնակի անձանց հետ նրանց խորհրդակցելն ու հաղորդակցումը, երկրորդ նկատողությունից հետո կարգը խախտողին հեռացնել սրահից.
8. հետևել, որ կիսաեզրափակիչ փուլի ընթացքում ժյուրիի անդամներն իրար մեջ չքննարկեն զեկույցները և թիմերի ելույթները.
9. գրատախտակին գրանցել մարտի վերջնական արդյունքները, որ տրամադրում է հաշվիչ հանձնաժողովը, իսկ մարտի ավարտից հետո արձանագրության մեջ գրանցել թիմի զբաղեցրած տեղը.
10. հետևել, որ հաշվիչ հանձնաժողովը ճիշտ լրացնի արձանագրությունը:

- ***Վարողն իրավունք ունի՝***

1. ընդհատելու մարտի օրակարգը խախտած մասնակցին.
2. բացառելու կրկնվող կամ առաջ քաշված խնդրի շրջանակից դուրս ընկած հարցերը.
3. դադարեցնելու բանավեճը, եթե այն դառնում է ոչ կառուցողական.
4. թույլ չտալու թիմին մասնակցել մարտին (ժյուրիի անդամների համաձայնությամբ), եթե տվյալ թիմն անընդհատ խախտում է Մրցաշարի կանոնները կամ իր վարքով խանգարում մարտի անցկացմանը.
5. անհրաժեշտության դեպքում առաջարկելու և ժյուրիի անդամների համաձայնությամբ ավելացնելու զեկուցողի ելույթի, բանավեճի և ժյուրիի հարցերի ժամանակը ոչ ավելի, քան 2 րոպեով.
6. գնահատականների նշանակումից հետո խոսք տրամադրելու թիմերի խորհրդատուներին կամ հանդիսատեսին.
7. մարտից հեռացնելու դիտորդներին և կողմնակի անձանց, եթե նրանք իրենց վարքով խանգարում են մարտի անցկացմանը:

- ***Վարողն իրավունք չունի՝***

1. խախտելու Մրցաշարի կանոնները.
2. ընդհատելու մասնակիցներին, եթե նրանց տրամադրված ժամանակը դեռ չի սպառվել.
3. մեկնաբանելու, գնահատելու և կարծիք հայտնելու թիմերի ելույթների վերաբերյալ.
4. պարզաբանելու ժյուրիի անդամների նշանակած գնահատականները.
5. տալու ուղղորդող հարցեր.

6. քննարկելու վարողի իրավունքների և պարտականությունների մեջ չմտնող վիճաբանական հարցեր:

Կիսատեղափակիչ մարտերի անցկացման ընդհանուր դրույթներ

- *Ձեկույցի հրավիրելու և հրաժարվելու կարգը*

Ընդդիմախոսը մարտերի ժամանակ կարող է հրավիրել զեկուցողին ցանկացած թեմայով զեկույցի՝ բացառությամբ՝

- ա) գիտամեթոդական հանձնախմբի չարտոնած թեմաների.
- բ) այն թեմաների, որոնցից զեկուցողը հայտարարությամբ հրաժարվել է.
- գ) տվյալ մարտի ժամանակ թիմերից մեկի արդեն զեկուցած թեմայի.
- դ) նախորդ մարտերի ընթացքում զեկուցողի արդեն զեկուցած թեմայի.
- ե) նախորդ մարտերի ընթացքում ընդդիմախոսի արդեն ընդդիմախոսած թեմայի:

ԿԻՍԱԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՐՏԵՐ

Կիսատեղափակիչի ընթացքում զեկուցողը կարող է երկու անգամ հրաժարվել առաջարկված առաջադրանքի շուրջ ելույթից՝ առանց տուգանային պատժամիջոցների, այսինքն՝ միավորների կորստի: Երկուսից ավելի յուրաքանչյուր հերթական հրաժարման դեպքում զեկուցողի վաստակած միավորները գործակցավորվում են (բազմապատկվում են համապատասխան գործակցով)՝ ըստ ստորև բերված աղյուսակի:

Աղյուսակ 3.

Գործակից	1,00	0,85	0,75	0,65	0,55	0,45
Հրաժարումների թիվը	1 կամ 2	3	4	5	6	7 և ավելի

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՓՈՒԼ

Եզրափակիչ մարտին մասնակցում են կիսատեղափակիչ մարտերում հաղթած թիմերը:

Եզրափակիչում խաղարկվելու է կազմակերպիչների կողմից նախապես ներկայացված ոլորտին վերաբերող նախագծային աշխատանք: Մասնակից թիմերն ազատ են որոշելու իրենց հետազոտության ծավալը և բնույթը (տեսական, գործնական)՝ առաջարկված ոլորտի սահմաններում:

Ներկայացվող նախագծային աշխատանքն ամբողջությամբ (սահիկաշարի և տեքստային նկարագրի ձևով) տրամադրվում է կազմակերպիչներին կիսաեզրափակիչից առաջ՝ ժյուրիի և փորձագետ-խորհրդատուի նախնական քննարկման համար:

ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

N	Զափանիչ, սկզբունք	Պահանջ	Տրված միավոր (1-5)
1	Խնդիրներ և նպատակներ	Որքա՞ն հիմնարար են առաջարկվող գիտական նախագծի խնդիրները և դրանց համապատասխանությունը նպատակներին:	
2	Արդիականություն	Որքա՞ն արդիական է առաջարկվող նախագիծը:	
3	Նորույթ	Որքա՞ն նոր ու հեռանկարային է առաջարկվող նախագիծը:	
4	Իրագործելիություն	Որքա՞ն իրատեսական է հետազոտության նպատակներին հասնելը:	
5	Համապատասխանություն	Որքա՞ն է համապատասխանում գիտական նախագիծն առաջարկված ոլորտին և հետազոտության նպատակների իրականացմանը:	
6	Առնչությունն այլ բնագավառներին	Որքա՞ն համադրելի են նախագծում արտահայտված բնագիտական ոլորտները:	
7	Գործնական նշանակություն	Որքա՞ն կիրառելի է առաջարկված նախագիծը (ունի տնտեսական կամ հասարակական ազդեցություն):	
8	Իրականացման մեթոդներ և միջոցներ	Որքա՞ն են առաջարկվող մեթոդները և միջոցները համապատասխանում նախագծին:	

ՄՐՑԱՇԱՐԻ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐԸ

Մրցաշարի հաղթողը որոշվում է կիսաեզրափակիչ և եզրափակիչ փուլերում վաստակած հանրագումարային միավորներով:

Մրցաշարի հաղթող թիմին շնորհվում է 1-ին կարգի դիպլոմ: Եզրափակիչ մարտի մյուս մասնակիցները ստանում են 2-րդ և 3-րդ կարգի դիպլոմներ: Եզրափակիչում չորս թիմի առկայության դեպքում 4-րդ տեղում հայտնված թիմը ստանում է եզրափակիչ փուլի մասնակցի վկայական: Եզրափակիչ չանցած թիմերը ստանում են մասնակցության հավաստագրեր:

Բոլոր մասնակիցները ստանում են մասնակցության հավաստագրեր:

- **Բողոքարկում**

Եթե ծագում են վիճահարույց հարցեր, թիմերն իրավունք ունեն բողոքարկելու արդյունքները: Բողոքարկում ներկայացվում է, եթե թիմը դժգոհ է մարտի մեկ կամ մի քանի մասնակցի՝ Մրցաշարի կանոնների անհերքելի խախտում համարվող գործողություններից, մարտի վարման կերպից և թիմի գործողությունների գնահատումից: Թիմի ավագը գրավոր բողոքն անձամբ ներկայացնում է Մրցաշարի ժյուրիի նախագահին կամ փորձագետ-խորհրդատուին **կիսաեզրափակիչի ավարտից հետո մեկ ժամվա** ընթացքում: Բողոքարկումը պետք է ներառի՝

- խախտման փաստի շարադրանքը,
- հղում կանոնների այն կետերին, որոնք խախտվել են,
- հղում առ այն, որ մեկ այլ թիմ (կամ թիմեր) նույնպես նկատել է (են) տվյալ խախտումները (կարելի է հղում կատարել նաև վարողին կամ ժյուրիի անդամներին):

Բողոքարկման դիմումում թիմը պետք է նշի բողոքը բավարարելու իր համար ընդունելի միջոցը: Բողոքարկման բովանդակությունը քննարկելու հարցը որոշվում է ժյուրիի անդամների և կազմկոմիտեի համատեղ նիստում: Եթե ընդունվել է բողոքարկումը քննարկելու մասին որոշում, ապա դրա բովանդակությունը քննարկվում է Մրցաշարի ժյուրիի նիստի ընթացքում:

Բողոքները չեն բավարարվում, եթե՝

- խախտումները դուրս են սույն կանոնների շրջանակից,
- ժյուրին և մյուս մասնակիցները չեն հաստատում խախտման փաստը,
- խախտման գոյությունը կամ բացակայությունը ոչ մի կերպ չի ազդում մարտի ելքի վրա:

Եթե բողոքարկումն արդարացի է, ապա այն բավարարելու ձևը մշակվում է Մրցաչարի Ժյուրիի և կազմկոմիտեի համատեղ նիստում: